

Czesław Janczarski
Poeta Wołyński

Чеслав Янчарський, польський поет, письменник і перекладач, народився у Грушвиці, що неподалік Рівного, 2 вересня 1911 року. Походив із шляхетної польської родини, яка мала давній родовід. Грушвицький маєток заклад прадід письменника — Степан Ліпський, носій родового гербу Граб'є. Тут проживало три покоління роду.

Мати Чеслава — Ванда, була дочкою Станіслава з Ліпських. Рано осиротівши, виховувалася в бездітній родині тітки Антоніни та її чоловіка Збігнева Негребешких, які успадкували

2003-2006 рр. та отримати її спогади про Грушвицю, життя там родини Янчарських-Грековичів.

За спогадами Марії, грушвицький маєток був великим, у доброму ста-

Як життя в Грушвиці вплинуло на поета із шляхетної польської родини

згодом навчалися у рівненській польській гімназії ім. Т. Костюшка.

Чеслав Янчарський з дитинства писав вірші, п'єси. У 1928-1931 рр. редагував міжшкільний (міжгімназійний) журнал «Echa Szkolne», в якому уперше опублікував свою творчість. Саме тоді він увійшов та очолив коло молодих поетів-літераторів.

До грушвицького маєтку приїздили на відпочинок його друзі, гостювали польські письменники. З 1932 р. Чеслав Янчарський навчався на факультеті математики та природничих наук у університеті Яна Казимира у Львові, у 1934-1938 рр. — у Вар-

У Грушвиці відкрили пам'ятник Чеславу Янчарському

та Марію. Перший — став письменником, драматургом, сатириком, сценаристом; друга — закінчила Варшавську Академію

Дубик його лірку назвала «писання пейзажем».

Сестра Чеслава Янчарського Марія Грекович-Раковська задала Грушви-

маєток Ліпських у Грушвиці. Ванда, навчаючись у Кракові, познайомилася з Людвіком Янчарським, в той час студентом медичного університету, який згодом став хірургом. Вони поборалися. Під час Першої світової війни Людвік Янчарський був направлений на фронт, де й загинув.

В родині Янчарських виховувалося четверо дітей: Збігнев, Чеслав, Дагни, Галіна. У 1921 р. Ванда вдруге вийшла заміж за Станіслава Грековича, польського військового — командира 2-го ескадрону 9-го полку Малопольських уланів, який певний час знаходився у Грушвиці. Він був прихильником політики Юзефа Пілсудського та Волинського воєводи Генріка Юзевського, що виступав за нормалізацію відносин з українцями.

У подружжя народилася Марія — ще одна сестра Чеслава Янчарського (по лінії матері). Саме з Марією Грекович-Раковською, професоркою з Варшави, авторка статті мала приємність познайомитись, листуватись впродовж

їх знаходився на заході великого села. Крім великої кількості земельних угідь, серед парку він мав «білий» будинок з трьома верандами, 1900-х років; господарські споруди — дві стайні, дві stodoli та ін. В маєтку були різні (сільськогосподарські) машини, вози, бричка, «повозка». А ще був паровий млин, що, правда, в не найкращому стані; хмлярня, гайовка з пасікою. Були в господарстві коні, корови, вівці, свині та домашня птиця. Усього на велику родину було вдосталь.

Власники маєтку мали не тільки орну землю, а й декілька гектарів лісу, 4 га займали фруктовий сад та овочевий город.

Родина Янчарських-Грековичів була дружною, і діти виростили у любові. Про Ванду Марія пише: «Наша Мама була прекрасна, «неслиханно» добра й гостинна». За словами Марії, з молоком матері в родині виховувалася велика приязнь до Грушвиці, Волині.

Початкову освіту діти, як і Чеслав, здобували вдома,

шавському університеті, де вивчав польську мову. Часто бував у Грушвиці. Під час навчання підтримував контакти з групою письменників «Околиці поетів», організованою Йозефом Чеховичем, відомим люблінським літературознавцем і поетом.

З ініціати Чеслава Янчарського у 1935 р. було створено поетичну групу «Волинь», до складу якої

входили Зузанна Гінчанка, Вацлав Іванюк, Йозеф Лободовський, Владислав Мільчарек, Зігмунт-Ян Румель, Стефан Шайдак, Ян Спсвак.

З 1933 по 1939 рік Чеслав Янчарський вже мав чотири видані поетичні збірки. У 1935 р. Чеслав дебютував як поет «для дітей» в пісеннику «Мел» за редакцією Яніни Поражинської. З початком Другої світової війни переїхав з Варшави ненадовго до Грушвиці. У вересні 1939 р. родина Янчарських-Грековичів була змушена покинути Грушвицю. Спочатку виїхали до Львова, згодом оселилися в Юзефові поблизу Любліна.

У 1944-1946 рр. Чеслав Янчарський жив у Курові, викладав в одній із шкіл Люблінського воєводства. Одружився з Христіною Завадською. Подружжя виступило двох дітей: Яєка

образотворчих мистецтв, працювала на польському телебаченні.

З 1946 р. Чеслав Янчарський жив у Варшаві: став автором збірок віршів, видав близько 80 книжок для дітей та молоді й велику кількість «одиноких» віршів.

Твори Чеслава Янчарського було перекладено 12 мовами. Спільно з графіком-художником Збігневом Рихліцьким створив образ Ведмедика-Вухастика — героя кількох книг Чеслава Янчарського та більш ніж 100 телевізійних мультфільмів на польському телебаченні. А герої цих мультфільмів став улюбленцем дітей не тільки в Польщі, а й в інших країнах.

Помер Чеслав Янчарський 19 травня 1971 р. Похований у Варшаві разом із сином Яєком, якого не стало в 2013 р.

Творчість Чеслава Янчарського досліджується як в Польщі, так і в Україні. Ядвіга Савіка зазначає, що «Поетія і Волинь» у Ч. Янчарського були синонімами.

Галіна Дубик так охарактеризувала вплив Грушвиці на поета: «... хоч провів там лише дитинство і ранню юність, однак пам'ять про український пейзаж вплинула на тематику і стилістику майже всіх його ліричних віршів». Вона вважає, що «не применшуючи його заслуги у царині дитячої літератури — не менш оригінальна є і його творчість, яку умовно можна назвати лірикою для дорослих». В статті про поета Галіна

що довшому, де «... polacy, ukraińcy, czesi i żydzi żyli tu razem i było im dobrze i weselej».

Саме відчуттям спорідненості та толерантності наповнені вірші Чеслава Янчарського, присвячені Грушвиці, навіяні грушвицькими мотивами.

Рідні поета приятелювали з дітьми православного дякона — Леоніда Гаскевича, з поліщукми, які приїздили з Полісся на сезонні роботи до грушвицького маєтку.

Сусідами родини були чехи, які мали заможні господарства, винаймали у Грековичів хмлярню: Будучи католиками, дбали про римо-католицьку парафію та надавали пожертви на будівництво костелу в Грушвиці. Не обходили увагою й євреїв, які мали невеликі крамниці в селі, де торгували сіллю, оселенцями, сірниками тощо. І все це етнічномаїття відображено в творчості Чеслава Янчарського. Вірші присвячені чеху Каролу, поліщуку Федору, євреям — Ісхелу і Меламеду. Останній привозив до села різні крам, купувати який збігались дітвчата з усієї округи. Марія, сестра поета, приятелювала з Ривкою, дочкою Рейзи та Хаїма, що жили біля млина; над ставком жив німець Клатт, і йому поет присвятив вірш.

Тепло стає на душі від спогадів Марії Грекович-Раковської та віршів її брата Чеслава Янчарського, в яких є щирість, краса навколишньої природи, біблійна любов до ближнього.

Валентина ДАНИЛЕВА.

